

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
Egészségtudományi Kar
Egészségtudományi Szakkollégium

JUBILEUMI SZAKKOLLÉGIUMI KONFERENCIA

ABSZTRAKT KÖTET

**A Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar
Egészségtudományi Szakkollégium alapításának
10. évfordulójára**

Szerkesztők:

Prof. Dr. Figler Mária
dr. Pakai Annamária
Dr. Pusztafalvi Henriette
Sántics-Kajos Luca Fanni
Trixler Bettina

ISBN: 978-963-626-240-2

A Pécsi Tudományegyetem
Hallgatói Szolgáltatási Központ
támogatásával

Pécsi Tudományegyetem ©

A kiadó és a szerkesztők nem vállalnak felelősséget az absztraktokban megfogalmazott állításokért, véleményekért. A Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kara előzetes engedélye nélkül tilos a jelen mű bármilyen ismert, vagy a jövőben ismertté váló formában, vagy elektronikus, mechanikus, vagy más módon történő sokszorosítása, hasznosítása, beleértve a fénymásolást, illetve az adatok tárolására és visszakeresésére alkalmas rendszerbe történő adatrögzítést.

A Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Karának kiadványa.
Kiadva 2024, Magyarország

TARTALOMJEGYZÉK

Jubileumi Szakkollégiumi Konferencia - Részletes program	6
Absztraktok	9
Hibalehetőségek a vérnyomásmérés során: nem megfelelő testtartás Bogdán Patrik	10
Alvásminőség és stressz az online oktatás alatt Busa Flóra	11
Az edzés utáni szénhidrát visszatöltés hatása az állóképességi sportolók teljesítményére Csanaky Lilla	12
Triptofán szupplementáció kapcsolata a stresszel, a szorongással és a hangulattal Erdélyi Attila	13
Terhességi cukorbetegségben és egészséges várandósokban jellemző zsírsavak változásai Frank Eszter	14
Táplálkozási és életmódbeli tényezők a melanoma malignum megbetegedés kialakulásában és prognózisában Hallósy Eszter	15
A fizikai aktivitás előnyei menopausában Dr. habil. Hock Márta. Ph.D.	16
Poszt polio szindrómával élők mindennapjainak vizsgálata Hodován Szabina	17
Rekanalizációs terápiák rövidtávú hatása akut ischaemias stroke-os betegek életminőségének szempontjából Kovács Bettina	18
A kereskedelemben kapható instant, őrölt, szemes kávék minőségi paramétereinek elemzése Orbán Nikolett	19
Magyarországi területi egyenlőtlenségek elemzése a női infertilitás diagnózis esetében Pónusz-Kovács Dalma	20
Rehabilitációs igénybevételi mutatók alakulása a csípőprotézis műtétet követő korai posztoperatív időszakban Sántics-Kajos Luca Fanni	21
Radiográfusok mentális jólléte és a mögötte húzódo befolyásoló tényezők Sipos Dávid	22
Bőr rák szűrésével szembeni attitűd és preventív intervenciók lehetőségeinek vizsgálata Magyarországon Szabados Bence	23
Stigmatizáció és életminőség az epilepsziával élők körében Szabó László	24
A növényi alapú étrendek történeti távlatai:múlt, jelen, jövő Dr. Szabó Zoltán	25

Az endometriózis és az életmód hatása: a fájdalom intenzitása és az életminőség javítása Szántóri Patricia	26
Gimnazista diákok növényi alapú táplálkozás felé mutatott nyitottsága és táplálkozási szokásaik felmérése Szerb Katalin	27
Citrus gyümölcsök fogyasztói preferenciái Magyarországon Tisza Boglárka Bernadett	28
Milyen nehézségeket tapasztalnak az egészségügyi ellátás igénybevétele során az autizmus spektrum zavarral élők? Trixler Bettina	29
A fogyatékossgal élők felé tanúsított attitűdbeli különbségek két egyetemi képzés hallgatói között Tuba Máté	30
Egészségturizmus a Covid után dr. Varga Zoltán	31
Étrendi tényezők és a bélmikrobiom kapcsolata az elhízás tekintetében Zsálíg Dorottya	32

JUBILEUMI SZAKKOLLÉGIUMI KONFERENCIA

2024. február 22.

PTE ETK Nagyelődő (Pécs, Vörösmarty u. 4.)

RÉSZLETES PROGRAM

8:00-9:00	Regisztráció <i>PTE ETK aula</i>	
9:00-9:30	Ünnepélyes megnyitó Köszöntőbeszéd: - Prof. Dr. Figler Mária, elnök, PTE ETK Egészségtudományi Szakkollégium - Prof. Dr. Ács Pongrác, dékán, PTE ETK - Prof. Dr. Fedeles Tamás, oktatási rektorhelyettes, PTE - Koltai Arnold, igazgató, Hallgatói Szolgáltatási Központ, PTE <i>PTE ETK Nagyelődő</i>	
9:30-10:30	Plenáris szekció <i>PTE ETK Nagyelődő</i>	
	Előadó	Cím
9:30-9:45	Dr. Závodi Bence (PTE Hallgatói Szolgáltatási Központ)	A PTE Szakkollégiumi rendszerének bemutatása
9:45-10:15	Dr. habil Pusztafalvi Henriette, Karamánné Dr. habil Pakai Annamária (PTE ETK Egészségtudományi Szakkollégium)	Az Egészségtudományi Szakkollégium története
10:15-10:30	Trixler Bettina, Sántics-Kajos Luca (PTE ETK Egészségtudományi Szakkollégium)	Az Egészségtudományi Szakkollégium bemutatása
10:30-10:45	Kávészünet <i>PTE ETK aula</i>	
10:45-12:00	Együttműködő szakkollégiumok bemutatkozása <i>PTE ETK Nagyelődő</i>	
10:45-11:00	Cholnoky László Szakkollégium (Pécs)	
11:00-11:15	Romhányi György Szakkollégium (Pécs)	
11:15-11:30	XXIII. János Szakkollégium (Pécs)	
11:30-11:45	II. János Pál Katolikus Kollégium és Szakkollégium (Szombathely)	
11:45-12:00	Partium Szakkollégium (Nagyvárad)	

12:00-12:15	Együttműködési megállapodások ünnepélyes aláírása <i>PTE ETK Nagyelőadó</i>			
12:15-13:15	Ebédszünet <i>PTE ETK aula</i>			
13:15-14:30	1. Szekció: Szakkollégium vezető oktatóinak/ mentorainak tudományos előadásai Szekcióelnök: Prof. Dr. Figler Mária <i>PTE ETK Nagyelőadó</i>			
	Előadó	Cím		
13:15-13:30	Szabó László	Stigmatizáció és életminőség az epilepsziával élők körében		
13:30-13:45	Dr. habil Hock Márta	A fizikai aktivitás előnyei menopausában		
13:45-14:00	Dr. Varga Zoltán	Egészségturizmus a Covid után		
14:00-14:15	Dr. Sipos Dávid	Radiográfusok mentális jólléte és a mögötte húzódo befolyásoló tényezők		
14:15-14:30	Dr. Szabó Zoltán	A növényi alapú étrendek történeti távlatai: múlt, jelen, jövő		
14:40-16:00	2-3. Szekció (2 párhuzamos szekció) Régi és jelenlegi szakkollégiumi tagok előadásai			
	Szekcióelnök: Karamánné Dr. habil Pakai Annamária <i>PTE ETK Nagyelőadó</i>		Szekcióelnök: Dr. Polyák Éva <i>PTE ETK A1 tanterem</i>	
	Előadó	Cím	Előadó	Cím
14:40-14:55	Szabados Bence	Bőrrák szűrésével szembeni attitűd és preventív intervenciók lehetőségeinek vizsgálata Magyarországon	Erdélyi Attila	Triptofán szupplementáció kapcsolata a stresszel, a szorongással és a hangulattal
14:55-15:10	Trixler Bettina	Milyen nehézségeket tapasztalnak az egészségügyi ellátás igénybevétele során az autizmus spektrum zavarral élők?	Tisza Boglárka	Citrus gyümölcsök fogyasztói preferenciái Magyarországon
15:10-15:25	Bogdán Patrik	Hibalehetőségek a vérnyomásmérés során: nem megfelelő testtartás	Csanaky Lilla	Az edzés utáni szénhidrát visszatöltés hatása az állóképességi sportolók teljesítményére

15:25-15:40	Hodován Szabina	Poszt polio szindrómával élők mindennapjainak vizsgálata	Zsálig Dorottya	Étrendi tényezők és a bélmikrobiom kapcsolata az elhízás tekintetében
15:40-15:55	Busa Flóra	Alvásminőség és stressz az online oktatás alatt	Szerb Kata	Gimnazista diákok növényi alapú táplálkozás felé mutatott nyitottsága és táplálkozási szokásaik felmérése
16:00-16:15	Kávészünet <i>PTE ETK aula</i>			
16:15-17:30	4-5. Szekció (2 párhuzamos szekció) Régi és jelenlegi szakkollégiumi tagok előadásai			
	Előadó	Cím	Előadó	Cím
16:15-16:30	Sántics-Kajos Luca	Rehabilitációs igénybevételi mutatók alakulása a csípőprotézis műtétet követő korai posztoperatív időszakban	Szántóri Patricia	Az endometriózis és az életmód hatása: a fájdalom intenzitása és az életminőség javítása
16:30-16:45	Kovács Bettina	Rekanalizációs terápiák rövidtávú hatása akut ischaemiás stroke-os betegek életminőségének szempontjából	Orbán Nikolett	A kereskedelemben kapható instant, örölt, szemes kávék minőségi paramétereinek elemzése
16:45-17:00	Pónusz-Kovács Dalma	Magyarországi területi egyenlőtlenségek elemzése a női infertilitás diagnózis esetében	Frank Eszter	Terhességi cukorbetegségben és egészséges várandósokban jellemző zsírsavak változásai
17:00-17:15	Tuba Máté	A fogyatékossgal élők felé tanúsított attitűdbeli különbségek két egyetemi képzés hallgatói között	Hallósy Eszter	Táplálkozási és életmódbeli tényezők a melanoma malignum megbetegedés kialakulásában és prognózisában
17:30-18:00	Jubileumi tanulmánykötet bemutató <i>PTE ETK Nagyelőadó</i>			
18:00	Ünnepélyes fogadás <i>Prof. Dr. Bódis József kuratóriumi elnök köszöntője</i> <i>PTE ETK aula</i>			

ABSZTRAKTOK

Hibalehetőségek a vérnyomásmérés során: nem megfelelő testtartás

Bogdán Patrik

PTE ETK Sürgősségi, Egészségpedagógiai és Ápolástudományi Intézet

A helyes vérnyomás meghatározásához elengedhetetlen a mérési protokoll maradéktalan betartása. Célunk vizsgálni, hogy a vérnyomásmérés során a nem megfelelő testhelyzetek (hát-kar-láb tartás) és a beszéd milyen hatással van a vérnyomásértékekre. Kutatásunk keresztmetszeti, leíró, kvantitatív vizsgálat. A vizsgálat 2017.04.04-05 között zajlott a PTE Egészségtudományi Karán. A nem véletlenszerű, célirányos szakértői mintavétel során egészséges, 18-30 év közötti hallgatókat vizsgáltunk (N=22). Első nap 4-es hibakombináció, második nap 3-as hibakombináció mérését végeztük el. Mindkét napon 9 féle hibás testhelyzetben mértünk. A méréseket megelőzően rögzítésre kerültek a protokoll szerint mért helyes vérnyomásértékek. Kizárási kritériumok: szív-érrendszeri megbetegedés, várandósság, nyílt seb vagy sérülés van az alkaron, bénult kar, felkartörés, a kar gipsz kötése, akut fájdalom, érzelmi stressz, drog használata. Microsoft Office Excel 2007 program segítségével leíró statisztikát, t-próbát végeztünk ($p < 0,05$). Eredmények: Ha a résztvevő a mérés alatt beszélt, hátát nem támasztotta meg, lába nem volt a földön és karja szívmagasságnál lentebb volt alátámasztás nélkül, az 10,27 Hgmm-el emelte a systole és 14,23 Hgmm-el a dyastole értéket, míg a pulzusszám 11,82/perccel növekedett ($p < 0,05$). A második vizsgálati napon a helyes vérnyomásértékek meghatározása után, ha a fentebb említett testhelyzetet a láb helyes tartásával módosítottuk, szignifikáns csökkenés volt látható a systole (-4,59 Hgmm) esetében, míg a pulzusszám 12,36/perccel emelkedett ($p < 0,05$). Következtetések: A vérnyomásér-

tékekre hatással van a mérés alatti testhelyzet és a beszéd. Vérnyomásmérések alkalmával, a lehető legtökéletesebb, az aktuális protokoll szerinti mérési pozícióra és a szabályok betartására kell törekedni.

Kulcsszavak: vérnyomás, vérnyomásmérés, testhelyzet, pozíció, beszéd, protokoll

Alvásminőség és stressz az online oktatás alatt

Busa Flóra¹, Dr. Sipos Dávid¹

¹PTE ETK, Képző Diagnosztikai Tanszék

Célkitűzés: Az egyetemi hallgatók alvásminőségét és észlelt stressz-szintjét számos tényező befolyásolhatja. Utóbbi időszakban az online oktatás egyre nagyobb teret kap az egyetemi életben. Felmérésünk célja volt vizsgálni a Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar (PTE-ETK) hallgatói (radiográfus, laboros, védőnő, gyógytornász, ápoló, mentős) között az alvás minőségét és a hallgató észlelt stressz-szintjét.

Adatok és módszerek: Keresztmetszeti, kvantitatív, leíró jellegű felmérésünket 2023. február - 2023. március időintervallum között kiviteleztük a PTE ETK hallgatói körében. Online kérdőívünk a saját szerkesztésű kérdőív mellett a nemzetközileg validált Athén Inszomnia Skála (AIS) és Észlelt Stressz Kérdőív (PSS) magyar verzióját tartalmazta. Statisztikai elemzés során leíró statisztikát, kétmintás t-próbát, varianciaanalízis (ANOVA), Mann-Whitney és Kruskal-Wallis tesztet alkalmaztunk ($p < 0,05$).

Eredmények: Adattisztítást követően 304 hallgató válaszát elemeztük, ahol a nő válaszadók domináltak ($n=270$; 88,8%). A hallgatók az AIS-n 5,91 átlagértéket értek el ($SD=3,79$), 12,5%-uk ($n=38$) inszomniásnak tekinthető. A PSS átlagértéke 28,31 ($SD=10,35$) volt. A párkapcsolatban élő hallgatók szignifikánsan magasabb AIS átlagértékkel rendelkeztek ($t=-2,470$; $p=0,014$). A közepes átlaggal (2,50-3,49) rendelkező hallgatók; azok, akik rendszeretlenül étkeznek, ritkán/nem sportolnak szignifikánsan magasabb AIS és PSS érték volt megfigyelhető ($p \leq 0,05$). Szintén negatív értelemben befolyásolta az AIS és PSS értékeket az online oktatás alatti rendszeres

sorozatnézés/telefonozás; naponta több, mint 2 óra laptophasználát/tévészés; lefekvés előtti több mint 60 percnyi okoseszközhasználat ($p \leq 0,05$). Az ápoló, gyógytornász és radiográfus hallgatók bizonyultak a legérzékenyebbek az inszomnia és átélt stressz viszonylatában ($p \leq 0,05$). Az alvás minősége és az érzékelt stressz között jól ismert kapcsolat van, a rossz alvás gyakran súlyosbítja a stresszérzetet. Az alvásmegvonás vagy -zavarok a stressz fokozott szintjéhez vezethetnek. Ez azt jelenti, hogy az érzékelt stressz magasabb szintje a diákok körében rosszabb alvásminőséggel jár együtt.

Megbeszélés: Összefoglalva, ez a tanulmány, amelyet az Egészségtudományi Kar egyetemi hallgatói körében végeztünk, a különböző tényezők, köztük az okoseszköz-használat, az alvásminőség és az online oktatás során érzékelt stressz közötti bonyolult kapcsolatot vizsgálta. Az eredmények jelentős összefüggéseket tártak fel, kiemelve, hogy a túlzott okoseszköz-használat a megkérdezett hallgatók körében rosszabb alvásminőséggel és megemelkedett stressz-szinttel járt együtt. Ezek az eredmények kihangsúlyozzák a célzott beavatkozások és ajánlások végrehajtásának fontosságát, hogy enyhítsék e tényezőknek a hallgatói populáció jólétére gyakorolt káros hatásait, különösen az online oktatás kontextusában.

Kulcsszavak: alvásminőség, észlelt stressz, hallgatók, online oktatás, Athéni Insomnia Skála, Átélt Stressz Kérdőív, okos eszközök

Az edzés utáni szénhidrát visszatöltés hatása az állóképességi sportolók teljesítményére

Csanaky Lilla¹, Dr. Melczer Csaba², Nagy Dóra³, Dr. Sági Balázs⁴, Prof. Dr. Figler Mária¹

¹PTE ETK, Táplálkozástudományi és

Dietetikai Intézet, Sporttáplálkozási és Hidratációs Tanszék, Pécs

²PTE ETK, Komplex Sport Teljesítménydiagnosztikai és Fizioerápiás Kutatóintézet, Pécs

³PTE ETK, Fizioerápiás és Sporttudományi Intézet, Edzéstudományi Tanszék, Pécs

⁴Klinikai Központ II.sz. Belgyógyászati Klinika és Nephrológiai, Diabetológiai Centrum, Pécs

A sportolók táplálkozása gyakran nem igazodik edzésterhelésükhöz, nem biztosítja a magas szintű teljesítményhez szükséges tápanyag-ellátottságot. A makrotápanyagok közül különösen a szénhidrátbevitel illetően találkozhatunk az optimálisnál alacsonyabb értékekkel, ami állóképességi sportolók esetében visszavetheti a terhelhetőséget. A rossz táplálkozási szokások közvetve is akadályozzák a maximális sportteljesítmény elérését, a nem megfelelő testösszetétel révén. A sportoló testösszetétele jelentősen befolyásolhatja a sportteljesítményt, állóképességi sportolók esetében az alacsonyabb testzsírszázalék jellemzően jobb sportteljesítménnyel társul. A nem megfelelő tápanyagbevitel hátterében sok esetben a szakmai ajánlások ismeretének hiánya áll, ami az edzést követő étkezésre vonatkozó irányelvek tekintetében is fennálló probléma. Az edzés utáni étkezés összetétele kapcsán gyakran a rezisztencia-jellegű edzést követő ajánlásokkal találkozunk a sportolók, amelyek alkalmazása állóképességi sportok esetén nem támogatja kellőképpen a maximális sportteljesítmény elérését. Sokan fogyasztanak például fehérjetartalmú étrend-kiegészítőket a gyorsabb regeneráció és kedvezőbb testösszetétel reményében, de nem fordítanak kellő figyelmet a kiürült glikogén-raktárak visszatöltésére.

Kutatásunk során nyolchetes intervenció vizsgálat keretében elemeztük a sporttáplálkozástudományi szakember közreműködésével optimalizált edzés utáni táplálkozás testösszetételre és sportteljesítményre gyakorolt

hatását amatőr futók és triatlonisták (n=32) bevonásával. A regeneráció mértékének vizsgálata céljából a mért eredményeket kiegészítettük rövid személyes interjúkkal, elsősorban a sportolók közérzetére, sportteljesítményük esetleges változására, illetve az edzések közben érzékelt erőfeszítésre fókuszálva. A mérésekbe bevont sportolók testzsírszázaléka szignifikánsan ($p=0,005$), átlagosan 0,94%-kal csökkent az intervenciót követően, a résztvevők 64%-a esetében tapasztaltunk testzsírszázalék-csökkenést a bioelektromos impedancia mérés során. A sportteljesítményt azonos körülmények között végzett futópados lépcsőteszt segítségével vizsgáltuk. A második mérésen a résztvevők szignifikánsan ($p=0,019$) hosszabb időtartamot tudtak teljesíteni a vita maxima teszten, átlagosan 21 másodperccel tovább bírták a terhelést. A sportolók 77%-ának javult a teljesítménye az intervenció hatására.

Állóképességi sportolók körében elengedhetetlen hangsúlyozni a megfelelően időzített és makrotápanyag-bevitel tekintetében optimálisan összeállított edzést követő étkezés jelentőségét.

Kulcsszavak: regeneráló táplálkozás, sporttáplálkozás, állóképességi sport, szénhidrátbevitel

Triptofán szupplementáció kapcsolata a stresszel, a szorongással és a hangulattal

Erdélyi Attila¹, Rapos L. Bence², Polyák Éva³

¹PTE ETK Egészségtudományi Doktori Iskola

²PTE ETK Egészségtudományi Alapozó,
Szülésznői és Védőnői Intézet Alapozó Egészségtudományi Tanszék

³PTE ETK Táplálkozástudományi és
Dietetikai Intézet Élelmiszer- és Táplálkozástudományi Tanszék

A mai modern társadalmunkban a biológiai ritmus rohamos változása kedvezőtlenül befolyásolhatja az emberek táplálkozási attitűdjét. Számos vizsgálat foglalkozik azzal, hogy táplálkozás hogyan hat direkt módon az érzékelt pszichológiai stresszre, illetve milyen minőségű és irányú ez a kapcsolat. Élelmiszeralkotó közül klinikai vizsgálatok foglalkoznak egyes étrendi tényezők hatásának vizsgálatával, melyeknek szerepe lehet a szubjektíven érzékelt pszichológiai stressz kezelésében. Ilyen élelmiszeralkotó lehet, az esszenciális triptofán (TRP), ami nélkülözhetetlen számos neurotranszmitter és hormon képződéséhez. Metabolitjai oxidáns/antioxidáns, gyulladáscsökkentő, neuroprotektív vagy lebomlási útvonaltól függően neurotoxikus aktivitást mutatnak. A triptofán csak kis mértékben tárolódik a szövetekben, a szérumban lévő mennyisége a legalacsonyabb a többi esszenciális aminosavhoz képest. Egy átlagos vegyes táplálkozású felnőtt étrendje, a szükséglethez képest három-négyszeres mennyiséget képes biztosítani. Áttekintésünk célja az, hogy külföldi szakirodalmi adatok alapján, megvizsgáljuk a triptofán szerepét a különböző neuropszichológiai és neuropszichiátriai tünetek előfordulásában és az ebből fakadó megbetegedésekben.

Kulcsszavak: triptofán, stressz, táplálkozás, szorongás, depresszió

Terhességi cukorbetegekben és egészséges várandósokban jellemző zsírsavak változásai

Frank Eszter¹, Pergel Mónika³, Szabó Éva², Polyák Éva³

¹PTE ETK Doktori Iskola

²PTE ÁOK Biokémiai és Orvosi Kémiai Intézet

³PTE ETK Táplálkozástudományi és Dietetikai Intézet

A terhességi cukorbetegség (GDM) a leggyakoribb terhességi anyagcserezavar, melyet a terhesség 24-26. hetében OGTT-vel azonosítanak. A GDM előfordulása, az inaktivitás, az elhízás és az anyák növekvő életkora miatt megnőtt. A GDM a várandósok lipidprofiljának megváltozásával jár. Összefoglaló előadásunkban áttekintjük a terhesség alatti lipidanyagcsere-változásokkal kapcsolatos jelenlegi ismereteket, különös tekintettel a terhességi cukorbetegségben bekövetkező változásokra. Emellett ismertetni szeretnénk a lipidek GDM kialakulásában játszott szerepével kapcsolatos jelenlegi ismereteket a potenciális lipid biomarkerekre vagy metabolikus útvonalakra összpontosítva. A GDM-ben szenvedő nőknél a lipidek fiziológiai változásai felerősödnek, viszont a szabad zsírsavak plazmaszintjének emelkedésének oka a terhességi cukorbetegségben a normál terhességhez képest nem tisztázott. Az egyik feltevés szerint a GDM-ben megemelkedik a plazmában a triacilglicerolok és a szabad zsírsavak (FFA) koncentrációja, amely a csökkent glükóztoleranciához vezet a vázizomban növelve a terhességi cukorbetegség kockázatát. Ez arra utal, hogy a fokozott de novo lipogenezis a glükóz homeosztázis befolyásolásával részt vehet a GDM patogenezisében. Egy másik hipotézis szerint az egészséges terhes nőknél a terhesség 14-17. hetében az inzulinrezisztencia miatt akut módon megemelkedik a szabad zsírsavak mennyisége. Bár nem tudhatjuk, hogy a terhességi cukorbetegség kialakulásához hozzájáruló szabad zsírsavak első trimeszteri emelkedése vagy a hiperglikémiás placenta molekulák, mint a tumor nekrozis

faktor- α (TNF- α), rezisztin és leptin termelődése indukálja-e a szabad zsírsavak emelkedését. Emellett több tanulmány arról számolt be, hogy a GDM-ben szenvedő nőknél a normoglikémiás várandósokhoz képest nagyobb az összes zsírból és a telített FA-ból származó energiabevitel, valamint kisebb a PUFA-ból származó energiabevitel. Az étrendi zsírok, különösen a telített zsírsavak modulálhatják a T2DM kialakulását, és ezek közül a palmitinsav (PA) az egyik fő zsírsav, amely részt vesz a lipotoxicitásban a T2DM progressziója során. A PA-nak való hosszan tartó expozíció gátolja a béta-sejtek szekréciós kapacitását, károsítja az inzulin génexpressziót, és növeli a béta-sejtek apoptózisát.

A biomarkerek hasznosak lehetnek a GDM jövőbeli kialakulásának pontos előrejelzésére szolgáló prediktív modellek létrehozásában, és a korai beavatkozás segíthet a GDM-hez társuló szövödmények csökkentésében.

Kulcsszavak: gesztációs diabétesz, zsírsavprofil, egészséges várandós, étrendi zsírsavbevitel

Táplálkozási és életmódbeli tényezők a melanoma malignum megbetegedés kialakulásában és prognózisában

Hallósy Eszter¹, Dr. Szabó Zoltán¹

¹PTE ETK Táplálkozástudományi és Dietetikai Intézet

Célkitűzés: A melanóma magas áttételi potenciállal rendelkező, számos esetben rossz prognózisú betegség. Amellett, hogy az áttételi potenciálja magas, a melanóma incidenciája az egyik leggyorsabban növekvő az összes daganatos megbetegedés közül. 1990-2019-ig 170%-kal nőtt a világon. A betegség megjelenése országonként eltérő tendenciát mutat. Kutatásunk célja az volt, hogy megvizsgáljuk a 2017-től melanoma malignummal diagnosztizált betegek táplálkozási szokásait. Ezáltal későbbi kutatásoknak adjunk alapot, amely feltárhatja, hogy a melanóma és a táplálkozás között milyen összefüggések állhatnak fent.

Adatok és módszerek: Vizsgálatunk egy kvantitatív keresztmetszeti vizsgálat volt, amely során egy saját szerkesztésű, anonim kérdőívet használtunk fel, egy FFQ táplálkozási kérdőív kiegészítésével. A statisztikai elemzés során leíró statisztikát, χ^2 -próbát végeztünk és Fisher's tesztet is alkalmaztunk. A használt statisztikai program az SPSS 24-es verziója volt és emellett a Microsoft Office programot használtuk. Kizártuk azokat a betegeket, akik korábban más daganatos betegségben szenvedtek. A résztvevőket a Magyar Melanóma Alapítványon keresztül értünk el.

Eredmények: A kutatásunkban a végső elemszám 108 fő volt. A vizsgálatban részt vett személyek nagy része nő volt (80,6%). Azoknál a résztvevőknél, akik nagyobb mennyiségben fogyasztottak magas tartósítószer tartalmú élelmiszereket, megnövekedett az áttét száma ($p=0,010$). Az egyik, hogy azon személyek, akik magasabb BMI értékekkel rendelkeztek, ott szignifikánsan magasabb Breslow-értéket kaptunk ($p=0,009$). A másik életmódbeli

tényező pedig, hogy azon személyek, akik ülőmunkát végeznek, azoknál nagyobb számban jelent meg az alsó végtagon a melanóma ($p=0,029$).

Következtetések: Kutatásunkban megerősítettük, hogy a táplálkozás és az életmódi tényezők fontos szerepet játszhatnak a melanóma malignus betegség kialakulásában, illetve későbbi végkimenetelében. A magas tartósítószer tartalmú élelmiszerek nagyobb mennyiségű beviteléhez hozzájárulhat a normál anyagcsereutak működésének módosulásához, amelynek köszönhetően megnőhet a melanóma kialakulásának az esélye. A magasabb BMI értékekkel rendelkező betegek esetében a zsírszövetben termelődő különböző, biológiailag aktív anyagok hozzájárulhatnak a transzformált sejtek fokozott szaporodásához. A kutatásunk eredménye összhangban van a korábbi vizsgálatok eredményeivel. További kutatásokat javasolunk az adott témában.

Kulcsszavak: melanóma, breslow, áttétek, prognózis, táplálkozás

A fizikai aktivitás előnyei menopausában

Dr. habil. Hock Márta. Ph.D.

PTE ETK, Fizioterápiás és Sporttudományi Intézet

A menopausa időszakában, az ösztrogén csökkenésére visszavezethető tünetek, fellépésük időpontja szerint lehetnek korai, középtávú, illetve késői tünetek. Az ösztrogénhiány késői tünetei érintik az érrendszert, a zsír-, és csontanyagcserét. Hosszú távú következményként megjelenhet a hátfájás, mozgásszervi panaszok, koszorúér betegségek, hüvely-, méhsüllyedés, csontritkulás, magasvérnyomás, elhízás, szív-, és érrendszeri betegségek. Ezért a menopausa időszakában alkalmazható mozgásprogram lehetőleg tartalmazzon állóképesség fejlesztést, tengely irányú (axiális) rugalmas ütköztetést, izomerősítést, és nyújtó gyakorlatokat.

A fizikai aktivitás számos testi és pszichés probléma megoldásához járulhat hozzá a menopausa időszakában. A rendszeres fizikai aktivitás, valamint a relaxációs technikák és a lazító gyakorlatok jótékonyan hatnak a hangulati életre (endorfinok), jó közérzetet, önbecsülést biztosítanak, bizonyos szintig képesek befolyásolni a hangulati zavarokat, illetve a depressziót.

A nyújtó gyakorlatok hetente legalább 2-3 alkalommal ajánlottak a rövidülésre hajlamos izomcsoportok szerint végezve. Relaxációs technika alkalmazása nem csupán a feszültség oldására alkalmazható, hanem a testtudat fejlesztésére is, így szerves részét képezheti a menopauza mozgásprogramjának. Jelen előadás során a vonatkozó szakirodalom segítségével tekintjük át a menopausa időszakában alkalmazható speciális mozgásprogram alkotóelemeit, illetve a javasolható fizikai aktivitás szervezetre gyakorolt előnyös hatásait.

Kulcsszavak: menopausa, fizikai aktivitás, speciális mozgásprogram

Poszt polio szindrómával élők mindennapjainak vizsgálata

Hodován Szabina¹, Dr. Pusztafalvi Henriette²

¹Tolna Vármegyei Balassa János Kórház

²PTE ETK, Egészségbiztosítási Intézet

Célkitűzés: A polios betegek közül a fertőzödést követően 15-40 évvel később többségüknél jelentkezik 1 vagy több a poszt-polio szindrómára jellemző tünet vagy tünetek sokasága. Tanulmányunk célja, hogy kérdőíves vizsgálatunkkal ismereteket szerezzünk a betegség korai szakaszában a kórházi ellátásról, a kezelésekről, rehabilitációra való hajlandóságokról. Kutatásunk további célja, hogy a polio túlélők körében felmérjük a mindennapi tevékenységet befolyásoló tényezőket.

Adatok és módszerek: Retrospektív és prospektív, keresztmetszeti, kvantitatív vizsgálatot végeztünk 2017 február és 2018 március között a Magyarországon élő polio túlélők körében. A mintaválasztás célirányos, szakértői kiválasztás módszerével történt, a vizsgálat elemszáma 98 fő lett. Kérdőíves vizsgálatunkhoz a Polio Survivors Network – My Polio Life kérdőívét valamint a Polio NZ. Inc. – Polio NZ. Inc: Questionnaire által validált betegség-specifikus a poszt-polio szindrómások mindennapjait vizsgáló, továbbá a hipotézisek függvényében generált egyéni kérdéseket használtuk fel. Az önértékelés mérése a Rosenberg-féle önértékelési kérdőív segítségével történt. Statisztikai módszerként χ^2 próbát alkalmaztunk és Person- féle korreláció elemzést, MS Excel 2016 és SPSS 22 programok segítségével.

Eredmények: A betegség korlátozó tényező a választott hobbi folytatásában, szignifikáns különbség volt ($p=0,049$) a nemek tekintetében. Továbbá a sportolási lehetőségek is korlátozódtak az életkor előrehaladtával, nemek tekintetében szignifikáns különbség volt ($p=0,030$) a sportolási lehetőségekben. A vá-

laszadók 64%-a (63fő) házastársi, élettársi vagy társas kapcsolatban él, 61%-uk (60fő) szakközépiskolai, gimnáziumi vagy felsőfokú szakképesítéssel rendelkezik.

Következtetések: A poszt-polio szindrómások körében csökken a fizikai aktivitás az életkor előrehaladtával. Jelentős probléma a gyengeség érzése a korábban károsodott izmokban, valamint a hidegre való érzékenység, továbbá az életkor előrehaladtával nő a korábban nem használt mobilitási segédeszközökre való igény. A megfelelő rehabilitációs kezelések és a mobilitási eszközök szélesebb körű elérhetőségei jelentősen javítanak a túlélők életminőségét.

Kulcsszavak: polio vírus, poszt polio szindróma, életminőség

Rekanalizációs terápiák rövidtávú hatása akut ischaemias stroke-os betegek életminőségének szempontjából

Kovács Bettina^{1,2}, Sántics-Kajos Luca Fanni^{1,2}, Prof. Dr. Szapáry László³,
Prof. Dr. Boncz Imre¹

¹PTE ETK Egészségbiztosítási Intézet

²PTE ETK Egészségtudományi Doktori iskola

³PTE Klinikai Központ Neurológiai Klinika

Bevezetés és célkitűzés: A világ fejlett országaiban a stroke a mortalitási és morbiditási statisztikákban vezető helyet foglal el. A tartós rokkantság egyik leggyakoribb oka, ezért hazánkban is kiemelt népegészségügyi terhet jelent. Kutatásunk célja a rekanalizációs terápiák (intravénás thrombolysis, mechanikus thrombectomia) rövidtávú hatásának vizsgálata, akut ischaemiás stroke-os betegek életminőségének szempontjából.

Adatok és módszerek: Vizsgálatunk mintáját a Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Neurológiai Klinika betegei közül, egyszerű, kényelmi mintavételi technikával választottuk ki, 2022 áprilisa és 2023 júliusa között. A betegeket a kapott kezelések alapján intravénás thrombolysis (IVT: 68 fő) és direkt mechanikus thrombectomiás (MT: 48 fő) rekanalizációs beavatkozással kezelt csoportokba soroltuk. Az utánkövetési időszak hossza 90 (± 5) nap volt. Vizsgálatunk keretein belül kérdőíves felmérést alkalmaztunk, mely során a Módosított Rankin Skálát (mRS), a NIH Stroke Scale-t (NIHSS) és az European Quality of Life 5 Dimensions Scale-t (EQ-5D-5L) használtuk. Az elemzéshez leíró statisztikát, párosított T-próbát, valamint Wilcoxon próbát alkalmaztunk (SPSS 25.0; $p < 0,05$).

Eredmények: A kutatásban 116 fő vett részt (65 férfi, 51 nő). A pre-mRS értékek tekintetében mindkét csoportnál a 0-2 közötti, enyhe kategóriába került a legtöbb beteg, szám szerint 102 fő, ami a minta 88%-át jelentette. A 90. napos mRS értékeknél szintén ebbe

a kategóriába került a résztvevők túlnyomó többsége (93 fő; 80%). Szignifikáns javulást tapasztaltunk a felvételi és távozási NIHSS értékek tekintetében mindkét csoportban (IVT: 4,25 vs. 1,41, $p < 0,001$; MT: 8,94 vs. 4,33, $p < 0,001$), ami százalékban kifejezve az IVT csoport esetében 67%-os, míg az MT csoport esetében 52%-os javulást jelentett. Az EQ-5D érték az ellátást követő 1-3 nap egyikén és a 90. napon szintén mindkét csoport esetében szignifikánsan nőtt (IVT: 0,83 vs. 0,90 $p < 0,001$; MT: 0,64 vs. 0,78, $p < 0,001$). A javulás mértéke az IVT csoportnál 8%, míg az MT csoport esetében 22%-os volt százalékban kifejezve.

Következtetések: A 90. napnál az életminőség tekintetében mindkét csoportban szignifikáns javulást tapasztaltunk, ám a javulás mértéke a thrombectomiás csoportban volt a legmagasabb. Megfigyelhető, hogy a kezdeti állapot mind a NIHSS, mind az EQ-5D-5L tekintetében kedvezőtlenebb volt a thrombectomiás csoportban, így végeredményben magasabb életminőségi pontszámokat is jelentettek az ellátást követő időszakban, mint a thrombolysis csoport tagjai.

Kulcsszavak: mechanikus thrombectomia, intravénás thrombolysis, életminőség, akut ischaemiás stroke, rekanalizáció

A kereskedelembe kapható instant, őrölt, szemes kávék minőségi paramétereinek elemzése

Orbán Nikolett¹, Dr. Nagy István Rudolf²

¹PTE KK Patológia Intézet

²PTE ETK Kaposvári Képzési Központ

Az egészségtudatos vásárlók igyekeznek a boltokban minőségi termékeket vásárolni. A kávé minőségét az ízprofil adja meg, amelyet a kávé faja alapvetően befolyásol. A kereskedelembe kapható kávéfélések túlnyomó részben két faj, az arabica (*Coffea arabica*) és a robusta (*Coffea canephora*) terméséből készülnek.

Jelen dolgozatom célja, hogy a kereskedelembe kapható kávékból általam vett minták gőzterének illatanyagait SPME szál segítségével megkötvén gázkromatográfiás FID detektoros módszerrel megvizsgáljam, majd az eredmények alapján standardizálható adatokat nyerjek, amelyek akár egy további kutatás alapjául is szolgálhatnak. Több körös szelekció során alakult ki az ideális módszer, amely segítségével 50-60 csúcsot sikerült elválasztanom, melyekből 40 relevanciával bíró csúcsot választottam ki.

A meghatározott csúcsokat adattáblába rendezve statisztikai, matematikai próbákkal, valamint klaszteranalízissel elemeztem. A vektorelemzés segítségével bizonyítottam a hasonlóságot, azonban a 40 csúcsból álló adatsoraim között a korrelációs együttható nem volt használható a kávék közötti különbségek feltárására. Ennek igazoló magyarázata, hogy a KMO értéke 0,525 lett, amely a komponensek között gyenge kapcsolatot feltételez. Az instant, az őrölt és a szemes kiszérések közötti csúcsok szórás terjedelme 347 694 volt. A kávék kiszérése alapján klaszterekbe tudtam sorolni a vegyületeket. Kettő főcsalád képzése után merev határral elkülönülő csoportot alkotott az Instant kávé, míg az őrölt és a szemes kiszérés vegyesen alkotott családokat. Az elemzések és próbák értékelése után

szignifikáns különbséget kizárólag az instant kiszérések esetén tudtam detektálni.

Úgy vélem, hogy a kávé típusok és kiszérések között komplex kapcsolat van, amelynek elemzésére a kutatást a későbbiekben ki kellene terjeszteni. A bővítés során a mintaszám emelésére és kapcsolt technikák használatára van szükség, hogy az analitikai problémákat megoldjuk, és hogy felderítsük az illatprofil kialakulását jelentősen befolyásoló paramétereket. Kutatásom több elméleti lehetőséget hozott a kiinduló problémafelvetésekhez képest, ezért szándékomban áll ezt a témát tovább kutatni.

Kulcsszavak: Gázkromatográfia, HS-SPME, Aromák, Arabica, Robusta, Klaszteranalízis

Magyarországi területi egyenlőtlenségek elemzése a női infertilitás diagnózis esetében

Pónusz-Kovács Dalma^{1,2}, Csákvári Tímea^{1,2}, Sántics-Kajos Luca^{1,2}, Elmer Diána^{1,2},
Pónusz Róbert^{1,2}, Bódis József^{1,2,3}, Boncz Imre^{1,2}

¹PTE ETK, Egészségbiztosítási Intézet

²PTE Humán Reprodukciós Nemzeti Laboratórium

³PTE Klinikai Központ Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika

Bevezetés: Az infertilitás világszerte közel 200 millió embert érint, melyből 120 millió nő. A reprodukív életkorban lévő párok 12-17%-a küzd a nem kívánt gyermektelenség-gel. A meddőség egyéni- és társadalmi szinten is jelentős probléma. Kutatásunk célja volt, hogy meghatározzuk az infertilitással összefüggő kórképek igénybevételi mutatóit és egészségbiztosítási betegségterhét Magyarországon a 2010-2019-es időszakban.

Módszer: A vizsgálati adatbázist a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) biztosította. Kizárólag azokat a közfinanszírozott eseteket vontuk be a vizsgálatba, melyeknél a beteg diagnóziskódja a Betegségek Nemzetközi Osztályozása kódrendszer szerint -a női infertilitással összefüggő -N97. kóddal került rögzítésre. Az vizsgálat során meghatároztuk a vizsgált kórképekhez kapcsolódó éves beteg-, és esetszámok, valamint kiadások mértékét ellátási formánként, korcsoportonként és vármegyénként. Vizsgálati adatbázisunk a 2010-es, illetve a 2019-es évre vonatkozó adatokat tartalmazta.

Eredmények: A női infertilitással összefüggő kórképek éves esetszáma 2019-re elérte a 92.709 esetszámot (2010.: 88.590). A legszámtovább betegforgalom a járóbeteg-ellátás területén mutatkozott melyet a gyógyszer-ellátás, majd a laboratóriumi ellátás követett a vizsgált években. A női infertilitás kórképek prevalencia értéke 2019. évben 650 fő volt 100.000 női lakosra számítva (2010.: 614 fő/ 100.000 női lakos). Vármegyei megoszlás szerint a legnagyobb betegszám a járóbeteg-forgalom alapján a főváros után Pest,

Bács-Kiskun, majd Borsod-Abaúj- Zemplén vármegyében került rögzítésre. A női infertilitással összefüggő kórképek kezelésére a NEAK 2019-ben összesen 7,2 milliárd Ft-ot költött (2010: 3,4 milliárd Ft), melynek jelentős hányadát a női infertilitás, k.m.n. (BNO: N9790) kórképnél rögzítettük (2010: 58,3 %, 2019: 71,1 %). A legmarkánsabb kiadások az aktív fekvőbeteg-szakellátás területén jelentkeztek: 2010: 2,05 milliárd Ft, 2019: 4,14 milliárd Ft. Az egy betegre jutó kiadások mértéke 1,9-szere emelkedést mutatott 2019-re (654.547 Ft/beteg), mely az 50-59 éves, majd a 40-49 és 30-39 éves betegek körében volt a legszámtovább.

Következtetés: A vizsgált időintervallumban a legmarkánsabb emelkedés a krónikus fekvőbeteg (4,1-szeres), majd a háziorvosi ellátás betegforgalmában mutatkozott (2,0-szeres). Az elszámolt járóbetegszám tekintetében Vas (+47,6%), Békés (+30,4%), majd Tolna (+25,2%) vármegyében volt a legjelentősebb változás. A legtöbb vizsgált kórkép egészségbiztosítási kiadásai kétszeres emelkedést mutattak. A legjelentősebb költségemelkedést az aktív fekvőbeteg-ellátás területén rögzítettük. Valamennyi ellátási típus esetében szignifikáns kapcsolat bizonyult a betegek átlagéletkora és az egy főre jutó kezelési költségek között.

Kulcsszavak: női infertilitás, infertilitás, betegségteher, egészségbiztosítási kiadások, betegforgalom, Magyarország

Rehabilitációs igénybevételi mutatók alakulása a csípőprotézis műtétet követő korai posztoperatív időszakban

Sántics-Kajos Luca Fanni^{1,2}, Boncz Imre², Molnárné Csákvári Tímea², Elmer Diána², Pónusz-Kovács Dalma^{1,2}, Kovács Bettina^{1,2}, Molics Bálint³

¹PTE ETK, Egészségtudományi Doktori Iskola

²PTE ETK, Egészségbiztosítási Intézet

³PTE ETK, Fizioerápiás és Sporttudományi Intézet

Célkitűzés: Vizsgálatunk célja a rehabilitációs igénybevételi mutatók összehasonlítása a korai posztoperatív időszakban az állami és magán egészségügy csípőprotetizált betegei körében.

Adatok és módszerek: Vizsgálatunk mintáját a Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Ortopédiai Klinika és a pécsi Da Vinci Magánklinika csípőprotetizált betegei közül, egyszerű, kényelmi mintavétellel választottuk ki. A páciensek a műtétet követő 6. héten egy saját szerkesztésű kérdőívet töltöttek ki, mely többek között felmérte az egyének rehabilitációs igénybevétellel, segédeszköz használatával, szövődményekkel, orvoshoz fordulással és ismételt kórházi felvétellel kapcsolatos adatait.

Eredmények: A kutatásban 164 fő vett részt, 75 fő az állami egészségügy és 89 fő a magán egészségügy betegeként. Szignifikáns különbség mutatkozott meg a rehabilitáció igénybevételi arányában, hiszen míg az állami egészségügy betegeinek 90,67%-a, addig a magán betegek csupán 59,55%-a vett részt rehabilitációs ellátásban ($p < 0,001$). Közülük is az állami betegek 53,33%-ban állami rehabilitációs intézetet látogattak meg ($p < 0,001$) vagy 25,33%-ban otthoni ellátást vettek igénybe, a magán betegek főként otthoni állami (20,22%) és otthoni magán (17,98%) rehabilitációs ellátást igényeltek. Az ambuláns rehabilitációs igénybevétel alacsony volt a két csoportban (állami: 5,33%, magán: 3,37%) Jelentős különbség mutatkozott meg az igénybevétel kezdetében is, hiszen az álla-

mi egészségügy betegeinek 46,67%-a azonnal megkezdte a kezelést, addig a magán betegek csupán 19,10%-a ($p < 0,001$). A műtét utáni 6. héten az állami betegek főként egy (36,0%) ($p = 0,003$) vagy két könyökmankóval sétáltak (45,33%) ($p < 0,001$), a magán betegek pedig egy könyökmankóval (15,73%) vagy segédeszköz nélkül (71,91%) ($p < 0,001$).

Következtetés: Az állami és a magán egészségügy csípőprotézis műtéten átesett betegei között jelentős eltérést láthattunk a rehabilitációval kapcsolatos adatokban. Összességében elmondható, hogy a rehabilitációs részvétel magasabb volt az állami betegeknél, és legtöbbjük egyből elkezdte a kezelést. A magán betegek nagy része elhagyta a segédeszközt a műtét utáni 6. hétre. Szövődményekben, ismételt orvoshoz fordulásban és kórházi felvételen nem láttunk különbséget.

Támogatás: A kutatást az Innovációs és Technológiai Minisztérium Tématerületi Kiválósági Program 2021 Egészség alprogramja támogatta, a Pécsi Tudományegyetem TKP2021-EGA-10 számú projekt keretében. A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-23-3-II-PTE-2011 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Kulcsszavak: állami és magán egészségügy, csípőprotézis, rehabilitáció, szövődmény, segédeszköz

Radiográfusok mentális jólléte és a mögötte húzódó befolyásoló tényezők

Sipos Dávid¹, Busa Flóra¹

¹PTE ETK, Képkalkotó Diagnosztikai Tanszék

A magyar radiográfusok az egészségügy egy fontos és nélkülözhetetlen részét alkotják, hiszen ők felelnek a különböző képalkotó és terápiás eljárások végrehajtásáért. Magas szintű szakmai tudásukkal és elkötelezettségükkel járulnak hozzá a pontos diagnózisokhoz és a betegellátás minőségéhez. A munkájuk során fontos szerepet játszanak a betegek bizalmának kialakításában és a kezelési folyamat hatékonyabbá tételében. A kihívásokkal teli és felelősségteljes feladatok jelentős stresszforrások lehetnek.

Az elmúlt időszakban a keresztmetszeti diagnosztikai képalkotó ellátásban dolgozó radiográfusok mellett az onkológia, a sürgősségi betegellátás területén munkálkodó, továbbá a vonatkozó szakma egyetemi hallgatói körében is felmértük a kiégés mértékét és a jelenség mögött húzódó potenciális okokat. A kapott eredmények egyértelműen alátámasztják, hogy a radiográfia szakmát illetően gyökeres változásokra van szükség egyéni és szervezeti szinten egyaránt, annak érdekében, hogy ne csak a jövőbeli betegellátás minősége, hanem a munkahelyi kapcsolatok is a lehető legminőségibb szinten tudjanak működni.

Az egészségügyi szakmákban dolgozók, így a radiográfusok is, egyaránt fontosnak tartják a mentális egészségük megőrzését. Az intézményeknek és szakmai szervezeteknek is kiemelten kell foglalkozniuk a radiográfusok pszichés támogatásával annak érdekében, hogy segítsék őket a stresszkezelésben és a mentális jólétük megőrzésében. Egyes technikák közé tartozhatnak rendszeres relaxációs gyakorlatok, mindfulness és meditáció, amelyek segíthetnek csökkenteni a stresszt és növelni a mentális frissességet. Emellett a

szakmai támogatás és a rendszeres pihenés is kulcsfontosságú a radiográfusoknak ahhoz, hogy hatékonyan kezeljék a munkájukból adódó nyomást és hosszú távon is fenntartsák mentális egyensúlyukat.

Kulcsszavak: radiográfus, kiégés, stressz, mentális egészség, COVID-19

Bőrrák szűrésével szembeni attitűd és preventív intervenciós lehetőségeinek vizsgálata Magyarországon

Szabados Bence¹, Ferenczy Mónika¹

¹PTE ETK, Pécs

Bevezető: A bőr melanomás megbetegedése nem a legmagasabb incidenciával és mortalitással rendelkező daganattípus, ugyanakkor világszerte folyamatosan emelkedő tendenciája figyelhető meg, mely aggodalomra ad okot. Magyarországon is drasztikus növekedés tapasztalható az elmúlt közel két évtizedben. A Nemzeti Rákregiszter adatbázisa szerint 2001-ben csupán 1169 főnél diagnosztizálták a bőr rosszindulatú melanómáját (C43), 2010-ben 2026 főt vettek nyilvántartásba, míg 2019-ben már 2834 új esetet regisztráltak, melyből közel 11%-uk 40 év alatti volt. Tudatos fényvédelmi magatartással a bőrdaganatok előfordulása csökkenthető. A kutatás célja a magyar lakosság bőrrák szűrővizsgálattal szembeni motivációjának, valamint a bőrfelületen végzett önvizsgálatának a felmérése. Hangsúlyozni kívánjuk az APN szakemberek bőrrák megelőzésére és korai felismerésére irányuló preventív tevékenységeit, melyek jelentősen hozzájárulhatnak hazánkban a bőrdaganatok incidenciájának és mortalitásának csökkentéséhez.

Mintavétel módja és folyamata: Szakértői mintavétel, teljes körű mintavétel, célirányos kiválasztás. Beválasztási kritérium: Olyan egyének, akik Szentendrén a bőrgyógyászati szakrendelésen megjelentek és hozzájárultak a kérdőív kitöltéséhez, minden esetben az anonimitást megtartva. Kizárási kritérium: Mindazon egyének, akik hiányosan töltötték ki a kérdőívünket.

Anyag és módszer: Kvantitatív, keresztmetszeti kutatást végeztünk Szentendrén a bőrgyógyászati szakrendelőben (N=112). Saját szerkesztésű kérdőív került kiosztásra, melynek kérdéscsoportjai: szocio-demográfiai adatok, dohányzás, mint káros szenvedély, bőrtípus,

bőrrákkal kapcsolatos családi anamnézis, leégések száma, napozási-és szoláriumozási szokások, fényvédő krém használata, ismeretek felmérése a fényvédelemmel és bőrrákkal kapcsolatban, szűrővizsgálat, önvizsgálat. Leíró statisztikai elemzés mellett Khi-négyzet-próbát végeztünk Excel táblázatkezelő programmal ($p < 0,05$). A változók közötti kapcsolat erősségét Cramer V kontingencia-együttható alkalmazásával mértük.

Eredmények: A válaszadók 48,2%-a még soha nem járt melanoma szűrővizsgálaton, 37,5%-uk soha nem ellenőrzi bőrfelületét. A megkérdezett nők gyakrabban járnak melanoma szűrővizsgálatra, és gyakrabban is ellenőrzik testfelületüket, mint a férfiak ($p < 0,05$). A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők gyakrabban járnak bőrrák szűrővizsgálatra, mint az alacsonyabb iskolai végzettségűek ($p < 0,05$).

Következtetések: A magyar lakosság hiányos ismeretekkel rendelkezik a bőrrákkal kapcsolatban, és nem tanúsítanak megfelelő szintű fényvédelmi magatartást sem. Az eredmények alapján fontos lenne a lakosság minél szélesebb körű bevonása a primer (helyes fényvédelmi magatartás kialakítása, önvizsgálat) és sekunder (szűrővizsgálat) preventív programokba. Érdemes lenne hazánkban az APN-ek melanoma szűrővizsgálatba való integrálását bevezetni, hiszen a rákmegelőző állapotok (precancerosis), vagy a korai melanoma felismerése hozzájárulhat a mortalitás csökkentéséhez, valamint egy értékes és a mai magyar egészségügyi helyzetben nagyon szükséges és hiánypótló lehetőség valósulhatna meg ezáltal.

Kulcsszavak: bőrrák, szűrővizsgálat, önvizsgálat, APN

Stigmatizáció és életminőség az epilepsziával élők körében

Szabó László¹, Darab Zsófia², Dr. Horváth Júlia Elza³, Dr. Pusztafalvi Henriette⁴,
Ferenczy Mónika²

¹PTE ETK, Egészségtudományi Doktori Iskola

²PTE ETK, Szombathelyi Képzési Központ

³Markusovszky Egyetemi Oktatókórház, Szombathely

⁴PTE ETK

Bevezetés: A stigmatizáció számos betegség kapcsán ma is olyan pszichoszociális faktor, amely jelentős mértékben kihat a páciensek életminőségére. Az epilepszia a központi idegrendszer zavarából származó neurológiai betegség. Jellemzője, hogy az agyi idegsejtek aktivitása zavart szenved, mely görcsrohamokat vált ki, megváltozik a viselkedés, jellemző tünetek, furcsa érzések lépnek fel, és tudatvesztés is kialakulhat. Emiatt a közismert, de a társadalom számára nehezen megérthető állapot miatt az epilepsziások gyakran büntudatot éreznek betegségük miatt, melyhez még gyakran a közeli családtagok is elutasítóan viszonyulnak.

Módszerek: Jelen tanulmányunkban az irodalomkutatás során áttekintjük az epilepsziával élők helyzetét, ellátásuk nehézségeit, életminőségüket a hazai és nemzetközi szcénában. Egy saját vizsgálat során szeretnénk a Magyarországon élő epilepsziás betegek életminőségét felmérni a tekintetben, hogy a krónikus betegség mennyire befolyásolja a mindennapjaikat, az epilepszia hogyan hat az önképükre és társas kapcsolataikra, hogyan hat a pszichoszociális fejlődésükre, mennyire és hogyan tudnak a munka világában elhelyezkedni.

Eredmények: Tedrus és munkatársai (2017) kutatták az epilepsziás betegek fizikai aktivitásának, stigmatizációjának és életminőségének összefüggéseit. A tanulmány azt vizsgálta, hogy a Nemzetközi Aktivitás Kérdőív (International Physical Activity Questionnaire IPAQ) pontszáma 5%-os szignifikanciaszinten ($p < 0,05$) összefügg-e az epilepszia klinikai aspektusaival, a Quality of life in epilepsy

-QOLIE-31(életminőség epilepsziában) és az epilepszia stigma skála (SSE) pontszámával. Francesco Deleo és munkatársai (2020) célja az életminőség szintje, a pszichiátriai tünetek gyakorisága és a megőrzési szintek leírása volt az epilepsziás betegek három csoportjában: gyógyszerrezisztens epilepsziásokban, a gyógyszerérzékeny epilepsziásokban, és a gyógyszerrezisztens, de műtéten átesett epilepsziások körében. Kovács és munkatársai (2018) kutatásuk során vizsgálták, hogy az epilepsziások körében az életminőséget, a betegséghez társuló depressziót és szorongásos állapotot a rohamok megléte mellett hogyan befolyásolja a szubjektív betegségészlelés, valamint a megküzdési stratégiák.

Megbeszélés: Az epilepsziával kapcsolatos megőrzés és megkülönböztetés világszerte elterjedt. A betegek aránya, akiknek kezelésre van szükségük, de nem részesülnek megfelelő kezelésben a fejlett országokban 10%-tól az alacsony jövedelmű országokban 75%-ig terjed. Az alacsony jövedelmű, rosszul szervezett társadalmakban az epilepszia nem élvez prioritást a nemzeti egészségügyi politikában, korlátozottak a képzési források és hiányoznak az alapvető antiepileptikus gyógyszerek. Azonban a közepes jövedelmű országokban egyre gyakrabban jönnek létre olyan központok, ahol az epilepsziát sebészeti műtéti úton tudják kezelni, amik az epilepsziás rohamok kezelése terén egyértelműen javítja a betegek életminőségét.

Kulcsszavak: stigma, epilepszia, életminőség

A növényi alapú étrendek történeti távlatai: múlt, jelen, jövő

Dr. Szabó Zoltán¹, Dr. Polyák Éva¹, Zsálig Dorottya², Péter Fruzsina¹, Hallósy Eszter¹

¹PTE ETK, Táplálkozástudományi és Dietetikai Intézet

²PTE ETK, Egészségtudományi Doktori Iskola

A növényi alapú étrendek népszerűsége folyamatosan növekszik. Annak ellenére, hogy a különböző vegetáriánus irányzatok több évszázados kultúrtörténeti múltra tekintenek vissza, számos esetben él az a téves vélekedés, miszerint „divatdiétáról” vagy csak újkeletű táplálkozási „hóbortról” van szó.

A növényi alapú étrend mindig is végigkísérte az emberiség történetét. Olyan nagy gondolkodók, mint Pythagoras, Mahatma Gandhi, Lev Nyikolajevics Tolsztoj vagy Voltaire számos esetben már kora morális normáival szemben valósított meg vegetáriánus táplálkozást.

Korunk táplálkozástudományi kihívásai és a modern orvos-egészségtudományi kutatási módszerek egyre nagyobb mértékben erősítik meg a növényi alapú étrendek tekintetében azt, hogy általuk a legtöbb civilizációs betegség kialakulásának a kockázata csökkenthető, valamint bizonyos esetekben akár ezen betegcsoport kezelésében is hatékonyak lehetnek. A növényi alapú étrendek széles körű alkalmazása jelentősen hozzájárulhat az ökológiai lábnyom mérséklésén keresztül a fenntartható fejlődéshez is.

A Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Karán is számos vizsgálati eredmény született olyan tárgykörökben, amelyek szorosan kapcsolódnak a növényi alapú étrendekhez.

A korszellem egyre jobban felismeri a növényi alapú étrendek létjogosultságát, de számos tényező nehezítheti azokat a társadalmi mozgásokat, amelyek iránya a növényi étrend fele mutatnak. Az egészségtudományi szakembereknek, különösképpen a jövő dietetikusainak és táplálkozástudományi szakembereinek szakmailag megfontolt és szélsőségektől

mentes, objektív álláspontot kell képviselniük ebben a morálisan is megosztó, sokszor radikalizált kérdéscsoportban. Ez csak folyamatos kutatás és interdiszciplináris párbeszéd segítségével valósulhat meg.

Táplálkozási szokásainkat tekintve, annak érdekében, hogy a lesújtó jelenből egy fenntarthatóbb jövőbe léphessünk, felül kell már most vizsgálni a jelenlegi szokásainkat. Olyan lehetőségeket kell keresnünk és találnunk, amelyekben egyéni és társadalmi problémákat úgy oldunk meg, hogy az anyagi oldalról is előnyös legyen. Ezen a területen a növényi alapú étrendek számos ponton kínálnak lehetőséget. A jövőt illetően a ma kutatói és kutatásai kell, hogy megalapozzák a jövő eredményeit, de ha nem élünk ezekkel a lehetőségekkel, akkor számolnunk kell azzal, hogy elvész ez a páratlan alkalom és nem áll többé a rendelkezésünkre.

Kulcsszavak: növényi alapú étrend, fenntarthatóság, dietetikus, okleveles táplálkozástudományi szakember

Az endometriózis és az életmód hatása: a fájdalom intenzitása és az életminőség javítása

Szántóri Patricia¹, Dr. Vajda Réka², Prof. Dr. Boncz Imre²

¹PTE ETKDoktori Iskola

²PTE ETK, Egészségbiztosítási Intézet

Célkitűzés: Az endometriózis világszerte mintegy 10%-át érinti a reprodukív korú nőknek. A kutatásunk célja, hogy megvizsgálja, vajon az egészséges életmód kialakítása, különös tekintettel a rendszeres, kiegyensúlyozott táplálkozásra és testmozgásra, képes-e javítani a betegség tüneteit és lassítani annak progresszióját.

Anyag és módszer: Anonim, kvantitatív keresztmetszeti vizsgálatot végeztünk 244 endometriózissal diagnosztizált nő kérdőíves felméréssel. Saját szerkesztésű (szociodemográfiai adatok, tünetek, rizikómagatartás) és validált kérdőíveket alkalmaztunk (FFQ, IPAQ-SF, EQ-5D-3L). Az adatelemzést 95%-os valószínűség ($p < 0,05$) mellett leíró és matematikai statisztikai módszerekkel végeztük.

Eredmények: A mintánkban szereplő nők átlagosan 1,3 ($\pm 2,29$) évvel később fordultak először orvoshoz a panaszaikkal. Az első orvosi vizsgálatához képest, átlagosan 3,93 ($\pm 5,53$) évvel később történt meg a diagnózis felállítása. Az endometriózis a legtöbb személynél a petefészekben (97 fő, 39,7%), a méhtesten (29 fő, 12%) és a vastagbél, végbél tájékon (20 fő, 8,2%) található. A válaszadókat életmódjuk alapján 3 csoportba soroltuk, magas rizikómagatartásúak csoportjába került a válaszadók 10,7%-a mert inaktív életmódot folytatnak, alkoholt fogyasztanak és/vagy dohányoznak illetve az FFQ alapján helytelen táplálkozási formát követnek. A magas rizikómagatartású személyek életminősége szignifikánsan rosszabb ($p = 0,044$) és számos tünet intenzitása/ előfordulási gyakorisága magasabb körökben: dyspareunia ($p = 0,027$), székrekedés ($p = 0,003$), végbélvérzés ($p = 0,019$), dysuria ($p = 0,011$), spontán vizeletinkontinen-

cia ($p < 0,01$), stressz-húgyúti inkontinencia ($p = 0,015$), hiányos vizeletürítés ($p = 0,005$), fáradtság ($p = 0,049$). 244 kitöltő közül 85 személy tart gluténmentes (továbbiakban GM) és 89 fő tej és tejtermék mentes (továbbiakban TM) diétát, azoknak a személyeknek akik gluténmentes és/ vagy tejmentes étrendet követnek szignifikánsan alacsonyabb a BMI értékük (GM $p < 0,01$; TM $p < 0,001$). Az eredmények alapján a tejmentes és a gluténmentes diétát tartók esetében magasabb fájdalom score-okat tapasztaltunk, mint a nem diétázók esetében. Szignifikáns különbséget kaptunk a hasmenés (TM $p = 0,001$; GM: $p < 0,001$), a sürgető vizelési inger (TM: $p = 0,031$), a fáradtság (TM : $p = 0,002$), a lelki érzékenység (TM : $p = 0,002$; GM: $p = 0,005$), a hasi görcsök (GM: $p = 0,055$), fájdalmas székletürítés (GM: $p = 0,031$), és a hátfájás (GM: $p = 0,015$) tünetek esetében. Az FFQ segítségével felmért táplálkozási szokásokat összevetettük a tünetek fájdalom scorejaival, amelyek közül a sós nassolni valók gyakori fogyasztása és a gyakori fájdalmas hasmenés között szignifikáns összefüggést találtunk ($p = 0,035$).

Következtetés: Az eredményeink alapján fontos felhívni a figyelmet a nők tudatosságának növelésére és a minél gyorsabb orvosi ellátás igénybevétele. Az életmódbeli tényezők hatásai összeadódnak és a rizikótényezők halmozódásával nő a betegség előrehaladásának mértéke.

Kulcsszavak: endometriózis, életminőség, életmód, rizikómagatartás

Gimnazista diákok növényi alapú táplálkozás felé mutatott nyitottsága és táplálkozási szokásaik felmérése

Szerb Katalin¹, Dr. Filó Csilla Ildikó², Szántóri Patricia¹

¹PTE ETK, Dietetikai Intézet

²PTE ETK, Fizioerápiás és Sporttudományi Intézet

Célkitűzés: Az egészség fenntartása egyéni és társadalmi szinten is számos előnnyel jár. A zöldség és gyümölcs fogyasztás fontosságára a táplálkozási ajánlások felhívják a figyelmet, azonban az ajánlott 5 adag mennyiséget az Európai Unió országai átlagosan nem érik el. Kíváncsiak voltunk arra, hogy magyar gimnazista diákok milyen zöldség, gyümölcs és húsfogyasztási szokásokkal rendelkeznek, mennyire nyitottak a húsmentes táplálkozási irányzatok felé és szüleik, családtagjaik táplálkozási szokásai milyen hatással vannak saját étkezési rutinjukra.

Adatok és módszer: Longitudinális kutatásunkban 110 gimnazista működött közre. Kutatásunk során célunk volt megismerni a résztvevők zöldség és gyümölcs fogyasztási szokásait, családjuk milyen hatással van ételválasztási és táplálkozási szokásaira. Munkánk során célul tűztük ki, hogy felmérjük nyitottságukat húsmentes étkezések beiktatása / húsmentes táplálkozási formák felé, nem utolsósorban pedig a kiosztott ismeretterjesztő anyag diákok táplálkozási szokásaira gyakorolt hatását is kívántuk elemezni. Két alkalommal töltötték ki kérdőívet a résztvevők, a második kitöltés előtt egy ismeretterjesztő anyagot osztottunk ki. Az így kapott eredményeket SPSS szoftver és Microsoft Excel segítségével elemeztük. Alkalmaztunk leíró statisztikát, khi-négyzet próbát, Kruskal-Wallis tesztet.

Eredmények: Eredményeink azt mutatják, hogy a diákok kb. ¼-e nem fogyaszt minden nap zöldséget és több, mint 1/3-a nem fogyaszt minden nap gyümölcsöt.

A családi minták nagy hatással vannak a diákok étkezési és ételválasztási szokásaira. A résztvevők több mint fele érzi úgy, hogy hasonló táplálkozási szokásokkal rendelkezik, mint szülei, valamint azok a diákok, akiknek a családjában van vegetáriánus / vegán táplálkozást követő, jellemzőn minden nap fogyasztanak zöldséget és nem esznek minden nap húst.

Az ismeretterjesztő anyag kiosztása óta a diákok közel 70%-a igyekszik egészségesebben táplálkozni és közel 60% figyel arra, hogy több zöldséget és gyümölcsöt, valamint kevesebb állati eredetű terméket fogyasszon.

Következtetés: Érdemes lenne hasonló, de több lépcsős ismeretterjesztő tevékenységet végezni a fiatalok körében. Hasonló ismeretterjesztést érdemes lenne tartani a szülők körében is és megpróbálni rajtuk keresztül elérni a fiatal generációt. Így ezek segítségével tudnánk hozzájárulni egy egészségesebb társadalom létrejöttéhez.

Köszönetnyilvánítás: „A PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM KRISZBACHER ILDIKÓ TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAM 2023/2024. TANÉVI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

Kulcsszavak: egészség edukáció; prevenció; gimnazisták; növényi alapú táplálkozás; táplálkozási szokások

Citrus gyümölcsök fogyasztói preferenciái Magyarországon

Tisza Boglárka Bernadett¹, Dr. Gerencsér Gellért², Gubicskóné Dr. Kisbenedek Andrea³

¹PTE ETK, Egészségtudományi Doktori Iskola

²PTE Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Népegészségtani Intézet

³PTE ETK, Táplálkozástudományi és Dietetikai Intézet

A gyümölcsök, beleértve a citrusféléket is az egészséges táplálkozás részét képezik, azonban kevés információt tudunk arról, hogy a fogyasztók milyen preferencia alapján választanak közülük.

Célkitűzés: A felmérés célja volt elemezni, hogy a fogyasztók mely citrus gyümölcsöket fogyasztják leggyakrabban, melyek a választás során a főbb preferenciák és milyen attitűdök jellemzik a fogyasztókat.

Alkalmazott módszerek: Saját szerkesztésű online kérdőív (szociodemográfiai kérdések, ételmiszer gyakorisági fogyasztási kérdőív, növényfajták oltalmára létesült genfi Nemzetközi Egyezmény kategóriái alapján összeállított kérdések) segítségével felmértük a fogyasztók fogyasztási szokásait, preferenciáit és attitűdöket. Az eredmények értékeléséhez leíró statisztikát, Mann-Whitney U próbát, Spearman korrelációt és Fisher exakt próbát végeztünk. Az eredményeket szignifikánsnak tekintettük, ha $p < 0,05$.

Eredmények: A 119 válaszadó azt válaszolta, hogy a citrusféléket legfőképp nyersen, egész gyümölcsként fogyasztják; a második leggyakoribb a gyümölcslé, aztán a smoothie fogyasztási forma. A leggyakoribb fogyasztás a narancs esetében valósult meg, mely hetente 1-2 adag volt (12,7%; $n=51$). Azon válaszadó, aki leginkább tart a citrusféléken lévő permetszer maradványoktól, az fontosnak tartja, hogy biotermesztésű citrusféléket vásároljon ($p < 0,001$; $r=0,6$). A kitöltők 28,8%-a tart a permetszer maradványoktól. A női válaszadók fontosabbnak tartották, hogy biotermesztésű citromot vásároljanak, mint a férfiak ($p=0,038$). A citrusfélék édes íze a legfonto-

sabb a fogyasztók számára. A válaszadók szerint az ideális citrus gyümölcs vékony héjú, lédús, szár nélküli; a narancs mérsékelt savas ízű legyen; a citromhéj halvány sárga színe az elvárt.

Következtetés: Ezek az eredmények segítenek az élelmiszertudományi, az agrártudományi és a piaci szakembereknek, hogy jobban megismerjék a magyar fogyasztók citrusfélékkel kapcsolatos igényeit és preferenciáit.

Kulcsszavak: citrus, gyümölcs, növényvédőszer, antioxidánsok

Milyen nehézségeket tapasztalnak az egészségügyi ellátás igénybevétele során az autizmus spektrum zavarral élők?

Trixler Bettina¹, Dr. Pusztafalvi Henriette²

¹PTE ETK, Egészségtudományi Doktori Iskola

²PTE ETK, Egészségbiztosítási Intézet,
Egészségfejlesztési és Népegészségtani Tanszék

Az autizmus spektrum zavarok diagnózissal rendelkező személyek tüneti képe nagy változatosságot mutat egyénenként, a viselkedéses jellegzetességek helyzetenként is eltérőek lehetnek. Az érintettek egészségügyi ellátása személyre szabott beavatkozási stratégiákat kíván meg. Az egészségügyi személyzet felkészültsége, a szakemberek és a család együttműködése elengedhetetlen a vizsgálat, a beavatkozás hatékonysága szempontjából. A kommunikációs nehézségek mellett a szociális interakciókkal kapcsolatos szorongás, a megbélyegzés és a kiszámítható környezet hiánya további pszichés és viselkedéses problémákhoz vezethet, ami szinte bármely elemében akadályozhatja a támogatás igénybe vételét.

Doherty et al. (2022) nemzetközi kvantitatív kérdőíves kutatásában 507 autista felnőtt személyt kérdeztek meg az alapellátásban tapasztalt nehézségeikről, összehasonlítva azt 157 fő diagnózissal nem rendelkező kontrollcsoporttal. Az eredmények több nemzetközi kutatás konklúziójával egybecsengenek. Az orvosi segítség igénybevételének késedelme súlyosabb egészségügyi kimenetelű tünetekkel jár. Az ellátás elkerülésének fő oka a meg nem értettség. Ennek okán gyakrabban jelennek meg mentális problémák miatt a háziorvosi ellátásban. Az ellátási folyamat elhúzódása, megszakítása és elutasítása is nagyobb arányú a tipikus fejlődésmentű populációhoz képest. Már az ellátás igénybe vételéhez szükséges kapcsolatfelvételi folyamatban kommunikációs elakadások jelentkeznek. Az orvos-be-

teg kapcsolatot nem jellemzi a nyitott, jó, érdeklődő viszony, sokan nem osztják meg, hogy autizmus diagnózissal rendelkeznek. Az interakciókat szorongás kíséri, a legfőbb félelmet az jelenti, hogy a szakemberek nem veszik komolyan problémáikat. Az ellátáshoz jutás, az igénybe vétel folyamatának megtervezése már egy jelentős akadályozó tényező, melyet a sokszor kiszámíthatatlan körülmények is nehezítenek. Az autista felnőttek igényelnék, hogy a folyamatban egy támogató személy legyen mellettük, akik elkísérik, vagy segítik a helyzeteket menedzselni. A nehézségek ellenére az érintettek fontosnak érzik a háziorvossal történő folyamatos kapcsolattartást és pozitívan értékelik, amennyiben orvosuk érdeklődik állapotukról.

A szakirodalmi áttekintésünkben egyik fontos hangsúly a szakemberek ismereteinek és érzelmeinek felmérésének ismertetése, ami-re nagy súlyt kell fektetni a jövőben, hogy a félreérthető, kellemetlen, olykor sértő vagy kaotikusnak tűnő helyzetek elkerülhetővé válhassanak az ellátási folyamat során. Az egészségügyi szolgáltatások igénybe vételekor tapasztalható egyenlőtlenségek csökkenthetővé válhatnak a hozzáférés akadályainak jobb megértésével. Az ésszerű alkalmazkodás jogi és erkölcsi kötelesség.

Kulcsszavak: autizmus spektrum zavar, egészségügyi ellátás, nehézségek, kihívások

A fogyatékossgal élők felé tanúsított attitűdbeli különbségek két egyetemi képzés hallgatói között

Tuba Máté¹, Vass Livia¹, Dr. Pusztafalvi Henriette²

¹PTE, Egészségtudományi Doktori Iskola

²PTE ETK, Egészségbiztosítási Intézet,
Egészségfejlesztési és Népegészségügyi Tanszék

Bevezetés: Kijelenthető, hogy minden ember számára, így a fogyatékossgal élő egyének számára is a mindennapos fizikai aktivitás számtalan pozitív előnnyel jár. Számos módon végezhető fizikai aktivitás, azonban a fogyatékossgal élők számára ajánlott konzultációt folytatni szakemberrel – akik lehetnek az egészségügyi területéről érkezők vagy sportszakemberek.

Célkitűzés: Kutatásunkban válaszokat kerestünk arra a kérdésre, hogy milyen különbségek vannak az ápoló és az edző szakos hallgatók fogyatékossgal élők felé tanúsított attitűdjében.

Módszerek: A pilot kutatásunkban a kérdőívünk alapját a Multidimenzionális Attitűd Skála képezte, melyet 86 ápoló és 47 edző szakos hallgató töltött ki. A leíró statisztika mellett Mann-Whitney U tesztet alkalmaztunk az adatelemzésre, ahol a megbízhatósági szint 95%-os volt ($p < 0,05$).

Eredmények: Megállapítható volt, hogy mindkét képzési centrum magas szinten átadja a módszertani és szakmai ismereteket hallgatóiknak, azonban a fogyatékossgal élők felé tanúsított attitűd semleges volt a teljes populáció tekintetében [$2,52 \pm 0,59$ (1,19 – 3,96)]. Az ápoló szakos hallgatók azonban szignifikánsan pozitívabb attitűddel rendelkeznek, mint edző szakos társaik $U = -7,473$, $p < 0,001$ (edző szakos hallgatók: $3,03 \pm 0,37$ vs. ápoló szakos hallgatók: $2,24 \pm 0,49$). Azt is megállapítottuk, hogy a nők, valamint a levelező szakos hallgatók attitűdje szignifikánsan pozitívabb a fogyatékossgal élők felé (nők: $2,35 \pm 0,56$ vs. férfiak: $2,89 \pm 0,48$, $U = -4,537$, $p < 0,001$;

ill. levelező tagozatos hallgatók: $2,24 \pm 0,54$ vs. nappali tagozatos hallgatók: $2,67 \pm 0,56$, $U = -4,187$, $p < 0,001$).

Összefoglalás: Fontosnak tartjuk, hogy az egyetemi képzés tartalmazzon olyan kurzusokat, ahol a fogyatékossgal élőkről és a számukra elérhető rehabilitációs lehetőségekről szereznek ismereteket és tapasztalatokat a hallgatók. Az, hogy milyen attitűddel rendelkeznek a szakemberek a fogyatékossgal élők felé alapvetően befolyásolhatja az ellátásukat és a mindennapjaikra is hatást gyakorolhat.

A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-23-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Kulcsszavak: attitűd, fogyatékossgal, egyetemi hallgatók, képzés

Egészségturizmus a Covid után

dr. Varga Zoltán¹, Molnárné Csákvári Tímea¹, Palkovics Krisztina²

¹PTE ETK, Egészségbiztosítási Intézet, Zalaegerszeg

²PTE Egészségtudományi Doktori Iskola, Pécs

Bevezetés: Napjainkban az egészség felértékelődésével egyre nagyobb hangsúly helyeződik az egészséges életmódra és az egészség megőrzésére, melyre az egészségturizmus számos lehetőséget kínál. Az idősödő társadalmat egyre jobban terhelő mozgásszervi megbetegedések gyógyítása a magyarországi gyógyturizmus bázisát képező fürdőgyógyászati ellátások az egészségügyi ellátórendszer részeként széles spektrumú megoldási lehetőséget biztosítanak.

Módszerek: Kvantitatív, retrospektív, leíró kutatást végeztünk adatelemzéssel. A kutatásban a szekunder kutatás módszerére alapozottan elemeztük a Nemzeti Népegészségügyi Központ és a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő és a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisában szereplő hazai társadalombiztosítási szerződéssel rendelkező fürdőgyógyászati intézmények és szolgáltatásaik releváns adatait. A honlapelemzési módszer segítségével tártuk fel az önfinanszírozott ellátásokra vonatkozó adatokat. Az adatelemzéshez egyszerű leíró statisztikai módszereket, a területi kutatás módszereit és a polinomiális trendszámítás módszerét alkalmaztuk.

Eredmények: Az eredményekből megismerhetővé válnak a fürdőgyógyászati intézmények és kezeléseik összesített adatai, területi különbségei és az elemzett adatok változásának trendjei. Jól látható, hogy változtak az utazási szokások, mely problémákra érdemes odafigyelni,

Következtetések: Az elkövetkezendő évek adatait folyamatosan monitorozva az egész világ, így a magyar turizmus és a magyar turisták is várják a pandémia utáni lehetőségek kiaknázását a turizmusban. A kapott eredmé-

nyekből az a következtetés vonható le, hogy a hazai egészségturizmus kínálatát képező vizsgált gyógyturisztikai eszközök többdimenziójú fejlesztése szükséges a hatékonyabb betegellátás és az egészségturisztikai kínálat igénybevételének fokozása érdekében.

Kulcsszavak: egészségturizmus, társadalombiztosítás, megújulás

Étrendi tényezők és a bélmikrobiom kapcsolata az elhízás tekintetében

Zsálig Dorottya¹, Polyák Éva²

¹PTE ETK Doktori Iskola

²PTE ETK Táplálkozástudományi és Dietetikai Intézet

Bevezetés: Az elhízás világszerte gyorsan növekvő közegészségügyi probléma, az ehhez kapcsolódó halálesetek több mint 60%-áért felelős. Több tanulmány alátámasztotta a bélmikrobiom növekvő jelentőségét az elhízás kialakulásában. Összefoglaló előadásunk célja ismertetni azokat az étrendi faktorokat, melyeknek szerepe lehet a testtömeg növekedésben és csökkentésben.

Módszer: Meghatározott kulcsszavak alapján, mint bélmikrobiom, testtömeg, elhízás, étrendi tényezők, diszbiózis, stb. segítségével embereken végzett vizsgálatok eredményeit ismertető publikációkat kerestünk. A kiválasztott angolul megírt tanulmányok az elmúlt 10 év eredményeit fedték le. A kulcsszavak alapján 1078 cikkből 116 cikket szűrtünk ki.

Eredmények: A cikkek feldolgozása alapján, a növényi alapú étrend és komponenseik – gyümölcsök, zöldségek, teljes értékű gabonafélék, rezisztens keményítő, rostok -, fermentált élelmiszerek, bőjt növeli az alacsonyabb testtömeggel és normobiózissal összefüggésben álló fajok/törzsek (pl.: *Prevotella* spp., *Akkermansia muciniphila*) számát. A nyugati típusú étrend – állati eredetű élelmiszerek, telített zsír, magas cukor bevitel – a testtömeg növekedésért felelős fajok/törzsek (pl.: *Firmicutes*, *Sutterella* spp.) számát fogja növelni.

Következtetés: A jelenlegi bizonyítékok arra utalnak, hogy a bélmikrobióta összetételének változásai hozzájárulhatnak az elhízás patogeneziséhez. Egy minél inkább növényi alapú étrend, bőjt és a nyugati típusú étkezési minták kerülése képes lehet a normobiózis fenntartása által támogatni a fogyást.

Kulcsszavak: bélmikrobiom, elhízás, testtömeg csökkentés